РОЗУМОВИЧ
Наталія Федорівна
nataliaroz@mail.ru

здобувач, Хмельницький національний університет

УДК 658.14/.17:621.009.12

ФОРМУВАННЯ АЛЬТЕРНАТИВ КОНКУРЕНТО-ОРІЄНТОВАНОЇ ФІНАНСОВОЇ СТРАТЕГІЇ МАШИНОБУДІВНИХ ПІДПРИЄМСТВ ІВАНО-ФРАНКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

FORMATION OF ALTERNATIVES COMPETITOR-ORIENTED FINANCIAL STRATEGY ENGINEERING ENTERPRISE IVANO-FRANKIVSK REGION

Мета статті полягає у формуванні стратегічних альтернатив фінансових стратегій на прикладі машинобудівних підприємств Івано-Франківської області, визначенні місця їх фінансових стратегій за критеріями фінансових ризиків, а також пошуку пріоритетних заходів, спрямованих на підвищення ефективності їх розвитку.

Цель статьи заключается в формировании стратегических альтернатив финансовых стратегий на примере машиностроительных предприятий Ивано-Франковской области, определении места их финансовых стратегий по критериям финансовых рисков, а также поиска приоритетных мероприятий, направленных на повышение эффективности их развития.

The purpose of the article is to form strategic alternatives of financial strategies for example engineering companies Ivano-Frankivsk region, determining the location of their financial strategies for financial risk criteria and search priority measures to improve the efficiency of their development.

Ключові слова: *фінансова стратегія, фінансова стійкість, фінансові ризики, стійкий розвиток, машинобудівні підприємства*

Ключевые слова: *финансовая стратегия, финансовая устойчивость, финансовые риски, устойчивое развитие, машиностроительные предприятия*

Keywords: *financial strategy, financial stability, financial risks, sustainable development, machine-building enterprises*

ВСТУП

З огляду на те, що світова фінансова криза і політична нестабільність призвели до стагнації національної економіки, значна кількість вітчизняних машинобудівних підприємств знаходиться у фазі спаду виробництва, критичному стані або на межі банкрутства. За таких умов підприємства обмежуються, як правило, розробленням однієї стратегії і не обтяжують себе зусиллями з формування стратегічних альтернатив розвитку. Така практика призводить до того, що великі зусилля та затрати ресурсів, які було спрямовано на стратегічне планування, можуть не принести очікуваного результату, оскільки ситуація у зовнішньому середовищі значно відрізняється від прогнозованої. Тому машинобудівним підприємствам важливо сформувати декілька альтернативних фінансових стратегій розвитку, що дозволить запобігти загрозам втрати фінансових ресурсів і фінансової стійкості.

Питання формування альтернатив фінансової стратегії розглядають у своїх працях як вітчизняні, так і зарубіжні науковці: Ван Хорн [1], В. Ковальов [2], А. Тонких [3], Р. Хіггінс [4], А. Рапопорт [5] та інші. Незважаючи на низку наукових досліджень, поза увагою все-таки залишаються питання генерації стратегічних альтернатив конкуренто-орієнтованої фінансової стратегії машинобудівних підприємств.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Метою статті є формування стратегічних альтернатив фінансових стратегій на прикладі машинобудівних підприємств Івано-Франківської області, визначення місця їх фінансових стратегій а критеріями фінансових ризиків, а також пошук пріоритетних заходів, спрямованих на підвищення ефективності їх розвитку.

РЕЗУЛЬТАТИ

На нашу думку, формування альтернатив конкуренто-орієнтованої фінансової стратегії полягає в послідовному проходженні трьох фаз. Перша фаза (вибір стратегічних показників формування фінансової стратегії) містить такі процедури: визначається фактичний індекс обсягу реалізації на кінець базового періоду; визначається індекс обсягу реалізації, обмежений індексом прибутку; здійснюється ідентифікація на збалансованість фактичного індексу обсягу реалізації та індексу обсягу реалізації, обмеженого індексом прибутку; приймається управлінське рішення щодо збалансованості зазначених індексів на основі двох критеріїв. Для цього пропонуємо використовувати як базову – модель стійкого розвитку [4, 5]. Концепція стійкого розвитку побудована на тому, що запланований темп приросту обсягу реалізації

характеризує можливості машинобудівного підприємства в досягненні поставлених цілей, використовуючи наявні ресурси.

Друга фаза – формування стратегічних альтернатив, які базуються на декомпозиційній моделі. Розроблена нами декомпозиційна модель містить поєднання елементів моделей [4, 6] і оцінку фінансового ризику через досягнення встановленого рівня ключових показників: ефективності фінансової діяльності, ліквідності, фінансової стійкості, дивідендної політики, потреби у зовнішньому фінансуванні. Запропонована декомпозиційна модель дозволяє встановити залежність між індексом обсягу реалізації, обмеженого індексом прибутку та деякими змінними: індекс рентабельності власного капіталу, індекс капіталізації прибутку, індекс рентабельності активів, індекс рентабельності реалізації, індекс оборотності активів, індекс співвідношення позикового та власного капіталу. Це дозволяє встановити залежність між перерахованими змінними і виявити ефективні альтернативи за критеріями фінансових ризиків.

Третя фаза полягає у виборі з безлічі альтернатив саме конкуренто-орієнтованої фінансової стратегії за такими критеріями: індекс обсягу реалізації, обмежений індексом прибутку; прийнятний рівень фінансових ризиків.

З метою формування альтернатив конкуренто-орієнтованої фінансової стратегії досліджуваних машинобудівних підприємств Івано-Франківської області, використовуючи результати діагностики фінансового потенціалу ТОВ «Машинобудівний завод «Автоливмаш» (А), ПАТ «Промприлад» (Б), ПАТ «Івано-Франківський арматурний завод» (В), ПАТ «Локомотиворемонтний завод» (Г), ПАТ «Індуктор» (Д), визначимо місця їх фінансових стратегій в множині альтернатив за критеріями фінансових ризиків.

Щодо вибору стратегічних показників формування фінансової стратегії на машинобудівних підприємствах у 2012−2013 рр. нами здійснено розрахунки відповідних індексів, а також ідентифіковано отримані значення на збалансованість (табл. 1).

Таблиця 1

Фактичні індекси обсягу реалізації ($I_{ОРф}$) та індекси зміни обсягу реалізації, обмежені індексами зміни прибутку ($I_{ОР}$), машинобудівних підприємств Івано-Франківської області за 2012−2013 рр.

№ з/п	Індекс	Підприємства				
		(А)	(Б)	(В)	(Г)	(Д)
	2012 рік					
1	Обсягу реалізації ($I_{ОРф}$)	1,263	1,032	0,767	0,698	2,320
2	Зміни обсягу реалізації, обмежений індексом зміни прибутку ($I_{ОР}$)	-0,082	-0,143	-30,8	0,030	0,144
	2013 рік					
1	Обсягу реалізації ($I_{ОРф}$)	0,954	1,045	0,985	1,312	1,126
2	Зміни обсягу реалізації, обмежений індексом зміни прибутку ($I_{ОР}$)	-0,066	0,106	-0,371	0,003	0,012

Аналіз фінансової діагностики машинобудівних підприємств показав, що значення фактичних індексів обсягу реалізації ($I_{ОРф}$) в 2012 р. перевищує значення індексів зміни обсягу реалізації, обмежених індексами зміни прибутку ($I_{ОР}$) на всіх досліджуваних підприємствах. У 2013 р. таке перевищення знов притаманне всім підприємствам, окрім ПАТ «Промприлад». Профінансовано таке перевищення за рахунок збільшення зобов'язань, що призвело до зниження їх фінансової стійкості. За умов фінансової кризи, коли позикові засоби обмежені та попит на продукцію знижується, потрібно планувати індекси зміни обсягу реалізації, орієнтовані, в основному, на власні джерела фінансування в межах допустимих фінансових ризиків.

За результатами оцінки існуючих фінансових стратегій досліджуваних машинобудівних підприємств виявлено їх місця в безлічі фінансових стратегій [7]. Так, у 2012 р. стратегії множини «С» властиві підприємствам, які відчувають нестачу грошових коштів для фінансування швидкого приросту обсягу реалізації, а саме ТОВ «Машинобудівний завод «Автоливмаш», ПАТ «Промприлад», ПАТ «Івано-Франківський арматурний завод», ПАТ «Локомотиворемонтний завод», ПАТ «Індуктор». В 2013 р. підприємствам ТОВ «Машинобудівний завод «Автоливмаш», ПАТ «Івано-Франківський арматурний завод», ПАТ «Локомотиворемонтний завод», ПАТ «Індуктор» притаманні стратегії множини «Д». Лише ПАТ «Промприлад» в 2013 р. перейшов у множину стратегій «В», можливо було обрано шлях реорганізації та реструктуризації, технічного переозброєння й реконструкції виробничої технологічної бази, організаційно-управлінських інновацій.

Як зазначалося вище, в основу розрахунку стійкого розвитку машинобудівних підприємств, окрім запропонованих індексів, покладено критерії ризику (табл. 2).

Таблиця 2

Оцінка ефективності фінансових стратегій досліджуваних машинобудівних підприємств у 2012−2013 рр.

[*розроблено та розраховано автором*]

Контрольовані індикатори	Індикатив-не значення	Фактичне значення	Відхил ення	Дискретні бали
ТОВ «Машинобудівний завод «Автоливмаш»				
1. Індекс рентабельності (збитковості) власного капіталу $I_{R_{ВК}} = \frac{I_{ЧП}}{I_A} \times \frac{I_A}{I_{ВК_0}} = \frac{I_{ЧП}}{I_B} \times \frac{I_B}{I_A} \times \frac{I_A}{I_{ВК_0}}$	1	0,78	-0,22	7
2. Індекс мультиплікатора власного капіталу (плече фінансового важеля)	1	1,05	0,05	9
3. Індекс рентабельності (збитковості) активів	1	0,74	-0,26	7
4. Індекс рентабельності (збитковості) реалізованої продукції	1	0,75	-0,25	7
5. Індекс оборотності активів	1	0,99	-0,01	9
Сума балів	*39*			
ПАТ «Промприлад»				
1. Індекс рентабельності (збитковості) власного капіталу $I_{R_{ВК}} = \frac{I_{ЧП}}{I_A} \times \frac{I_A}{I_{ВК_0}} = \frac{I_{ЧП}}{I_B} \times \frac{I_B}{I_A} \times \frac{I_A}{I_{ВК_0}}$	1	-1,01	-2,01	0
2. Індекс мультиплікатора власного капіталу (плече фінансового важеля)	1	1,24	0,24	9
3. Індекс рентабельності (збитковості) активів	1	-0,81	-1,81	0
4. Індекс рентабельності (збитковості) реалізованої продукції	1	-0,83	-1,83	0
5. Індекс оборотності активів	1	0,98	-0,02	9
Сума балів	18			
ПАТ «Івано-Франківський арматурний завод»				
1. Індекс рентабельності (збитковості) власного капіталу	1	10,88	9,88	9
2. Індекс мультиплікатора власного капіталу (плече фінансового важеля)	1	-0,04	-1,04	0
3. Індекс рентабельності (збитковості) активів	1	-287,75	-288,75	
4. Індекс рентабельності (збитковості) реалізованої продукції	1	-329,7	-330,7	0
5. Індекс оборотності активів	1	0,87	-0,13	8
Сума балів	17			
ПАТ «Локомотиво-ремонтний завод»				
1. Індекс рентабельності (збитковості) власного капіталу $I_{R_{ВК}} = \frac{I_{ЧП}}{I_A} \times \frac{I_A}{I_{ВК_0}} = \frac{I_{ЧП}}{I_B} \times \frac{I_B}{I_A} \times \frac{I_A}{I_{ВК_0}}$	1	0,10	-0,90	1
2. Індекс мультиплікатора власного капіталу (плече фінансового важеля)	1	1,00	–	9
3. Індекс рентабельності (збитковості) активів	1	0,10	-0,90	1
4. Індекс рентабельності (збитковості) реалізованої продукції	1	0,08	-0,92	1
5. Індекс оборотності активів	1	1,27	0,27	9
Сума балів	21			
ПАТ «Індуктор»				
1. Індекс рентабельності (збитковості) власного капіталу $I_{R_{ВК}} = \frac{I_{ЧП}}{I_A} \times \frac{I_A}{I_{ВК_0}} = \frac{I_{ЧП}}{I_B} \times \frac{I_B}{I_A} \times \frac{I_A}{I_{ВК_0}}$	1	0,39	-0,61	4
2. Індекс мультиплікатора власного капіталу (плече фінансового важеля)	1	0,94	-0,06	9
3. Індекс рентабельності (збитковості) активів	1	0,41	-0,59	5
4. Індекс рентабельності (збитковості) реалізованої продукції	1	0,40	-0,60	4
5. Індекс оборотності активів	1	1,04	0,04	9
Сума балів	*31*			

Відмітимо, що дискретні бали від «0» до «3» характеризують зону кризових станів. Зона від «3» до «5» характеризується як задовільні показники, що знаходяться нижче середньогалузевого значення.

Дискретному балу «5» відведена роль рубежу. Цей бал відображає середньогалузеві показники контрольованих індикаторів машинобудівних підприємств. Оціночний інтервал дискретних балів від «5» до «7» вказує на підвищені значення контрольованих індикаторів (вище середньо-галузевих). Діапазон балів «8» і «9» ототожнюється з серйозними досягненнями ефективності діяльності машинобудівних підприємств.

Так, у 2012−2013 рр. найкращі значення контрольованих індикаторів отримало підприємство ТОВ «Машинобудівний завод «Автоливмаш». Йому характерний діапазон балів від 7 до 9, що свідчить про вищі за середньогалузеві значення деяких контрольованих індикаторів, а це ототожнюється з серйозними досягненнями ефективності діяльності цього підприємства. Можна відзначити ПАТ «Індуктор», діапазон балів якого коливається в межах від 4 до 9, що свідчить про деякі задовільні показники, які знаходяться нижче середньогалузевих значень. В той же час, йому притаманні серйозні досягненням в ефективності діяльності за індексами мультиплікатора власного капіталу та оборотності активів.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Отже, запропонований оціночний апарат на основі декомпозиційної моделі дозволяє здійснювати дослідження критеріїв ефективності та стійкості на предмет можливого їх використання в процедурі формування альтернатив конкуренто-орієнтованої фінансової стратегії машинобудівних підприємств Івано-Франківської області. Вважаємо, що головною метою такої стратегії є підтримка надійного і ефективного функціонування підприємств. Тому даний підхід забезпечуватиме досягнення та підтримку фінансової ефективності, стійкості, ліквідності на основі збалансованості індексів чистого прибутку, виручки від реалізації, активів і структури джерел фінансування за критеріями фінансових ризиків. Використання фінансових ризиків як критеріїв вибору фінансової стратегії дозволить менеджерам виявити причини недостатньо високих показників ефективності, що, у свою, чергу, є орієнтиром для розвитку пріоритетних напрямів інноваційних управлінських дій. І, як наслідок, дасть можливість керівникам таких підприємств оперувати запропонованим оціночним апаратом і економічно зважено планувати діяльність підприємства, а також оперативно приймати ефективні управлінські рішення.

Література

1. Ван Хорн Дж.К. Основы финансового менеджмента / Дж.К. Ван Хорн, Дж.М. Вахович. – М.: Вильямс, 2008. – 1232 с.

2. Ковалев В.В. Введение в финансовый менеджмент / Ковалев В.В. – М.: Финансы и статистика, 2006. – 650 с.

3. Тонких А.С. Приемы моделирования экономического роста предприятия / Тонких А.С., Остальцев А. С., Остальцев И. С. – Екатеринбург – Ижевск: ИЭ УрО РАН, 2012. – 50 с.

4. Хиггинс Роберт С. Финансовый анализ. Инструменты для принятия бизнес-решений / Хиггинс Р.С. – М. : Вильямс, 2007. – 464 с.

5. Rappaport, A. (1986), Creatings hareholder Value: the new Standard for Business Performance, FreePress.

6. Інвестування / Гриньова В.М. – К.: Знання, 2008. – 452 с.

7. Розумович Н.Ф. Вибір стратегічних показників формування фінансової стратегії машинобудівних підприємств / Н.Ф. Розумович // Науково-виробничий журнал «ІННОВАЦІЙНА ЕКОНОМІКА». – Тернопіль, 2014. – № 4 (53). – С. 139–144.